

به نام خدا

# روش‌های نوین تدریس

مولفان :

طاهره صادق پور

کوثر مسئله گو

مریم رضانی

مجتبی بهالدینی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

[chaponashr.ir](http://chaponashr.ir)

سرشناسه: صادق پور، طاهره، ۲۹/۰۶/۱۳۶۶، ۰۹۱۵۹۲۲۴۳۲۰

عنوان و نام پدیدآور: روش های نوین تدریس

وضعیت ویراست: \*

مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲،

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ویرزی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۵۰۷-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: روش های نوین تدریس

شناسه افزوده: مسیله گو، کوثر، ۱۵/۰۲/۱۳۶۸، ۰۹۱۵۹۲۲۴۳۲۰

شناسه افزوده: رمضان، مریم، ۲۵/۰۶/۱۳۶۴، ۰۹۱۵۹۲۲۴۳۲۰

شناسه افزوده: بهالدینی، مجتبی، ۱۸/۰۸/۱۳۶۰، ۰۹۱۵۹۲۲۴۳۲۰

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۶۸۱۲۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: روش های نوین تدریس

مولفان: طاهره صادق پور - کوثر مسئله گو - مریم رمضان - مجتبی بهالدینی

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زیر جلد

قیمت: ۸۴۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۵۰۷-۹

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

[www.chaponashr.ir](http://www.chaponashr.ir)



## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	انواع شیوه‌های نوین تدریس
۶	اهمیت رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس
۷	روش چیست؟
۷	اهمیت و مزایای استفاده از روش‌های نوین تدریس
۸	تقسیم‌بندی روشهای تدریس
۹	انواع روشهای تدریس نوین
۹	الف) روش‌های فعال تدریس
۱۰	ب) روش تدریس مساله محور
۱۰	ج) روش‌های مبتنی بر تکنولوژی
۱۰	روش تدریس معکوس
۱۱	استفاده از پرینتر سه بعدی در تدریس
۱۱	د) روش تدریس شخصی سازی شده
۱۲	روش تدریس فعال
۱۲	مزایای روش تدریس فعال
۱۳	تفاوت روش تدریس فعال با روش تدریس غیرفعال
۱۴	انواع روش تدریس فعال
۶۵	ج) روش تدریس مبتنی بر تکنولوژی
۶۵	تغییر نقش معلم در کلاس درس
۶۶	ارتباطات
۶۷	غنی سازی یاد گیری
۶۸	نقش ICT چیست؟
۶۹	آموزش برای فردا

۷۵	.....	باز بینی و ارزیابی واحد یاد گیری طراحی شده
۷۶	.....	استاندارد های ارزیابی آموزشی مبتنی بر فناوری
۹۸	.....	نتیجه
۱۰۱	.....	منابع

با توجه به پیشرفت علم و تکنولوژی روش‌های تدریس قدیمی دیگر کارآمد نیستند. همان‌طور که گفتیم در حال حاضر نظام آموزشی وظیفه‌ی ایجاد تغییرات مطلوب در اندیشه‌ها، شناخت‌ها و رفتار انسان را بر عهده دارد. در روش‌های تدریس قدیم معلم بیشتر نقش ناظم را به عهده داشت و دانش‌آموزان نقشی در فرایند تدریس نداشتند. اما در روش تدریس نوین آموزگاران به عنوان راهنما، ناظر و سازمان‌دهنده باید شناخت کافی از نظریه‌های یادگیری و الگوهای تدریس داشته باشند. زیرا مکان‌های آموزشی محلی برای هدایت، نظارت و یادگیری به شمار می‌روند. یک معلم باید علاوه بر زمینه‌های درسی، در رابطه با روش‌های طراحی یاددهی و ارزیابی نیز آگاهی، مهارت و دانش کافی داشته باشد. مهم‌ترین ضرورت روش تدریس نوین ایجاد حس اعتماد به نفس و خودباوری در دانش‌آموزان است. مطالعات نیز نشان داده‌اند که روش‌های تدریس در پیشرفت، ایجاد انگیزه، رضایت خاطر، پرورش شخصیت و رشد دانش‌آموزان نقش مؤثری دارند. دبیران فقط وظیفه‌ی انتقال واقعیت‌های علمی را ندارند، بلکه باید چگونه فکر کردن و چگونه یاد گرفتن را نیز به دانش‌آموزان آموزش دهند. آن‌ها تلاش می‌کنند تا با نقش دادن به دانش‌آموزان در فرایند آموزش علاوه بر تقویت مهارت‌های گوش دادن، گفتن، خواندن، نوشتن، استدلال، مقایسه، تطبیق، تجزیه و تحلیل، سازندگی و خلاقیت، محتوای درسی را نیز با توجه به این موضوعات در کلاس ارائه دهند. در حال حاضر روش‌های جدید تدریس توجه مسئولان را نیز به خود جلب کرده است.

## انواع شیوه‌های نوین تدریس

تدریس در حقیقت به تعامل متقابل معلم و شاگرد گفته می‌شود که مدرس با اجرای طرحی منظم و هدف‌دار سعی در تغییر رفتار دانش‌آموزان دارد. در روش‌های جدید معلمان می‌توانند از وسایل و امکانات آموزشی زیادی برای تدریس استفاده کنند. این ابزارها یادگیری مؤثر را از طریق تمرین و فعالیت‌های دیگر، برعهده‌ی دانش‌آموزان می‌گذارد.

یک تدریس خوب باید دارای چهار ویژگی داشته باشد:

بالا بودن تعامل بین معلم و دانش‌آموزان

فعالیت براساس اهداف معین و از قبل تعیین شده

طراحی منظم متناسب با شرایط و امکانات

ایجاد فرصت برای تسهیل یادگیری

شیوه‌های نوین تدریس انواع مختلفی دارند که کاربرد هر کدام از آن‌ها به امکانات کلاس و تشخیص معلم بستگی دارد. روش بارش مغزی، بدیعه‌پردازی، حل مسئله، مشاوره‌ی غیر مستقیم، ایفای نقش، گردش علمی، تدریس مبتنی بر کاوشگری و استفاده از رایانه از جمله شیوه‌های جدید آموزشی هستند که هر کدام اصول و قواعد خاصی برای افزایش اثربخشی در کلاس درس دارند.

## اهمیت رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس

ابزارها و وسایل آموزشی از جمله کاربردی‌ترین و مؤثرترین لوازم در فرآیند یاددهی یادگیری هستند که باعث ارتقای توانایی و وسعت یادگیری دانش‌آموزان می‌شوند. البته این رسانه‌ها در حقیقت تنها جزئی از فرایند آموزش و تکنولوژی هستند و در مدرسه، معلم نقش اصلی در یاددهی را ایفا می‌کند. تلویزیون، رایانه، تلفن همراه و ابزارهای ارتباطی جدید رسانه‌های آموزشی در روش‌های نوین تدریس به حساب می‌آیند. در حالت کلی افراد با استفاده از این ابزارها می‌توانند اطلاعات، رفتارها و مهارت‌های جدید را با درک کامل بیاموزند. زیرا بخش اعظم یادگیری در انسان از طریق حس بینایی صورت می‌گیرد. در حالیکه حس شنوایی تنها ۱۳٪ در این فرایند تأثیرگذار است. استفاده از رسانه‌های آموزشی در فرآیند تدریس علاوه بر آثار تربیتی و اجتماعی، باعث افزایش توانایی یادگیری و خلاقیت در دانش‌آموزان می‌شود. همچنین محدودیت‌ها و محرومیت‌ها را برطرف کرده و شرایط آموزشی یکسانی را برای همه فراهم می‌کند. صرفه‌جویی در زمان، هزینه‌ها، ایجاد انگیزه و افزایش کارایی از جمله علل مهم در رشد و موفقیت این روش به شمار می‌روند.

در نتیجه استفاده از امکانات و رسانه‌های آموزشی در نتیجه‌ی تدریس تأثیرگذار است. اگر دانش‌آموزان و دبیران با این رسانه‌ها آشنایی داشته باشند در صورت وجود امکانات، آموزش آسان‌تر می‌شود. متأسفانه در حال حاضر زیرساخت‌های استفاده از شیوه‌های نوین تدریس در تمامی مناطق فراهم نیست و در برخی مدارس با آموزش آنلاین بسیار است.

## روش چیست؟

عبارت است از فرایند عقلانی یا غیرعقلانی ذهن برای دستیابی به شناخت و یا توصیف واقعیت. در معنای کلیتر، روش هرگونه ابزار مناسب برای رسیدن به مقصود می‌باشد. روش ممکن است به مجموعه راههایی که انسان را به کشف مجهولات هدایت میکند، مجموعه قواعدی که هنگام بررسی و پژوهش به کار می‌روند و مجموعه ابزار و فزونی که آدمی را از مجهولات به معلومات راهبری میکند، مفاهیم مختلف مانند: نگرشها، گرایشها، باورها، عاداتها و شیوه‌های رفتار و به طور کلی انواع تغییراتی را که می‌خواهیم در شاگردان ایجاد کنیم را در برمی‌گیرد روش تدریس، مجموعه‌ای از اصول، فعالیت‌های آموزشی و روش‌های مدیریتی کلاس است که معلم برای دستیابی به اهداف یادگیری، در کلاس درس خود به کار می‌گیرد. به عبارت دیگر، روش تدریس، بهترین و سریع‌ترین راهی است که هر معلمی برای رسیدن به هدف خود از تدریس، باید طی کند.

## اهمیت و مزایای استفاده از روش های نوین تدریس

اگر چه که استفاده از روش های تدریس قدیمی و سنتی مانند روش پرسش و پاسخ، سخنرانی، نمایشی و غیره، هنوز هم کاربردهای خاص خود را دارد، اما همان طور که در مقدمه هم اشاره کردیم، با پیشرفت علم و تکنولوژی، نیاز به استفاده از روش های نوین تدریس بیش از پیش احساس می‌شود و تکیه‌ی صرف به روش‌های سنتی تدریس، اثربخشی و کارآمدی لازم را در فرآیند یاددهی-یادگیری نخواهد داشت.

در روش تدریس نوین محیط کلاس از حالت یکنواخت و کسل کننده خارج می‌شود و فرآیند یادگیری برای شاگردان از جذابیت بیشتری برخوردار خواهد شد. شاگردان با شرکت

در گروه‌های کوچک انواع مهارت‌ها مانند خواندن، نوشتن، گوش دادن، تجربه و تحلیل، استدلال، مقایسه، همکاری و سایر مهارت‌های ارتباطی را تمرین می‌کنند دانش آموزان انرژی خود را تبدیل به فعالیت و خلاقیت می‌کنند معلم به جای یک سخنران و متکلم صرف، به یک تسهیل‌گر و ناظر تبدیل می‌شود و این فرصت را دارد که یادگیری شاگردان را دائماً کنترل کرده و بازخورد بگیرد. مشارکت در فرآیند یادگیری و همکاری در گروه‌های همسالان، به کنترل هیجانات منفی و افزایش اعتماد بنفس شاگردان کمک می‌کند.

چهار ویژگی خاص در تعریف تدریس

۱- وجود تعامل بین معلم و دانش آموزان

۲- فعالیت بر اساس اهداف معین و از پیش تعیین شده

۳- طراحی منظم با توجه به موقعیت و امکانات

۴- ایجاد فرصت و تسهیل یادگیری.

## تقسیم بندی روشهای تدریس

روشهای تاریخی: در این روش فراگیر موجودی انفعالی است و معلّم به عنوان انتقال دهنده‌ی اطلاعات، مسئولیت اصلی آموزش را بر عهده دارد. او تلاش می‌کند ذهن فراگیران را با انبوهی از مفاهیم، اصول و اصطلاحات درس‌ها انباشته سازد و به این ترتیب رفتار آن‌ها را نسبت به قبل تغییر دهد. در این نوع روش تدریس، برنامه‌ی درسی غیر قابل انعطاف است و معلّم و فراگیر به اجبار از محتوای مشخصی استفاده می‌کنند. معلّم تصور می‌کند که عامل اصلی تدریس، خود اوست و به عنوان گنجینه‌ی معلومات در برابر فراگیران ظاهر می‌شود. شاید به همین دلیل، به این گونه‌الگوها و روشها، روش‌های معلّم محور نیز می‌گویند.

روشهای نوین: در این الگو فراگیر و علائق و توانمندی‌های او در مرکز توجه قرار دارد و معلّم تلاش میکند تا توانایی فراگیران را تقویت کند. معلّم هنگام تدریس از وسایل و امکانات آموزشی زیادی استفاده میکند و یادگیری مؤثر را از طریق تمرین‌ها و فعالیت

های متنوع به عهده ی فراگیران می گذارد و آنان را در تحقق اهداف و یادگیری مفاهیم درس دخالت می دهد. معلم، راهنما و هدایت کننده‌های است که پا به پای فراگیر مسیر آموزشی را طی میکند و به او کمک میکند تا درس را به طور عمیق و از روی علاقه یاد بگیرد

## انواع روشهای تدریس نوین

یک معلم موفق باید علاوه بر دانش موضوعی، مهارت های کافی در رابطه با استفاده از روش های جدید تدریس و ارزشیابی دانش آموزان را نیز کسب کرده باشد. اگر چه که در این مقاله تلاش کرده ایم تا از کتب و منابع علمی معتبر برای معرفی روش های نوآورانه تدریس استفاده کنیم اما تکیه بر این منابع نبوده و در برخی موارد به روش‌هایی اشاره کرده‌ایم که ممکن است در مراجع علمی به آن‌ها اشاره نشده باشد ولی در عمل مورد استفاده مدارس و معلمان قرار می‌گیرند..

## الف) روش‌های فعال تدریس

روش تدریس فعال، در واقع روش تدریس دانش‌آموز محور یا همان روش تدریس مبتنی بر تعامل روشی است که در آن، مسئولیت یادگیری بر عهده خود دانش‌آموزان قرار داده می‌شود..

در روش تدریس فعال، معلم در نقش یک تسهیل‌گر و هدایت‌کننده ظاهر می‌شود که مسیر آموزش و یادگیری را برای دانش‌آموزان هموار می‌کند. در این حالت، به جای ارائه یک طرفه اطلاعات، از روش‌هایی استفاده می‌شود که دانش‌آموزان را به مشارکت و همکاری بیشتر در فرآیند یادگیری ترغیب می‌کند.

روش تدریس فعال انواع مختلفی دارد که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از

روش تدریس ایفای نقش

روش تدریس بحث گروهی

روش تدریس حل مسأله

آموزش به همکلاسی‌ها

### ب) روش تدریس مسأله محور

روش تدریس مسأله محور، یکی از روش‌های نوین تدریس است که در آن معلم به جای انتقال اطلاعات، تلاش می‌کند تا با ایجاد یک سؤال یا موقعیت جدید، دانش‌آموزان را وادار به تفکر و پژوهش کند.

نمونه‌هایی از روش یاددهی مسأله محور عبارتند از:

روش آموزش گردش علمی

روش آموزش آزمایشگاهی

روش آموزش اکتشافی

بارش فکری

### ج) روش های مبتنی بر تکنولوژی

روش‌های تدریس مبتنی بر تکنولوژی در واقع روش‌هایی هستند که در آن معلم از یک یا چند ابزار تکنولوژیک برای آموزش یک مبحث به شاگردان استفاده می‌کند.

نمونه‌هایی از روش مبتنی بر تکنولوژی عبارتند از:

#### روش تدریس معکوس

کلاس معکوس یا روش تدریس معکوس یکی از روش‌های نوین آموزش است که تلاش می‌کند از امکانات تکنولوژیکی که دانش‌آموزان هر روزه با آن سروکار دارند برای یک تجربه یادگیری هیجان انگیزتر و موثرتر استفاده کند..

در روش تدریس معکوس، معلم برخی محتواهای آموزشی مانند فایل‌های ویدیویی، صوتی، تصویری یا متنی را از قبل در اختیار شاگردان قرار می‌دهد. دانش‌آموزان باید قبل از

برگزاری کلاس، این فیلم‌ها را تماشا کنند، مطالب را مطالعه نمایند، تحقیقات لازم را انجام دهند تا به یک درک و دانش اولیه از موضوع دست پیدا کنند.

پس از طی این مرحله، کلاس برگزار می‌شود و زمان کلاس به انجام تکالیف، رفع اشکال و بحث و گفتگو با معلم و همکلاسی‌ها اختصاص پیدا می‌کند.

### استفاده از پرینتر سه بعدی در تدریس

استفاده از پرینت سه بعدی کلاس‌های درس شما را بسیار سرگرم کننده‌تر و جذاب‌تر می‌کند. ضمن اینکه به دانش‌آموزان فرصتی را برای تجربه عملی موضوعات و یادگیری بهتر فراهم می‌کند. این روش سطح تعاملات را در کلاس درس به شدت افزایش می‌دهد. پرینت سه بعدی به دانش‌آموزان درکی از دنیای واقعی را می‌دهد و تخیل آن‌ها را شعله‌ور می‌کند. وقتی دانش‌آموزان می‌توانند مدل‌های اندامی را در دست بگیرند تا در مورد بدن انسان بیاموزند یا مدل‌های ساختمان‌های معروف را ببینند و ساختار آن‌ها را کشف کنند، مطالعه و یادگیری بسیار آسان‌تر خواهد بود.

از دیگر روش‌های تدریس مبتنی بر تکنولوژی می‌توان به روش تدریس مبتنی بر بازی، استفاده از ابزارهای چند رسانه‌ای و یادگیری ترکیبی (ترکیبی از تدریس حضوری و تدریس آنلاین) اشاره کرد.

### د) روش تدریس شخصی سازی شده

اگر چه هدف نهایی در تدریس هر مبحثی مشخص است، اما سفر یادگیری برای هر دانش‌آموزی می‌تواند متفاوت از سایر دانش‌آموزان باشد. در حالی که استفاده از یک استراتژی تدریس، برای برخی از دانش‌آموزان کاملاً جواب می‌دهد، اما ممکن است همین روش برای گروه دیگری از شاگردان چندان موثر واقع نشود..

برای مثال، استفاده از روش تدریس بحث گروهی برای افراد برون‌گرا می‌تواند بسیار کاربردی باشد و برای دانش‌آموزان درونگرا به یک کابوس تبدیل شود. بنابراین در چنین شرایطی استفاده از روش تدریس شخصی سازی شده می‌تواند به کمک معلم بیاید.

روش تدریس شخصی سازی شده، فرآیند یادگیری را برای هر دانش آموز متناسب با روحیات و سبک یادگیری او تنظیم می کند. اگر چه که استفاده از این روش به زمان بیشتری برای برنامه ریزی و پیاده سازی نیاز دارد، اما به دانش آموزان کمک می کند تا فرآیند یادگیری را بر اساس علایق، نیازها، نقاط قوت و ضعف خود طی کنند و به نتایج بهتری و موثرتری دست پیدا کنند.

البته این روش در مدارس کشور ما که تعداد دانش آموزان هر کلاس بیشتر از ۲۰ نفر است، قابل اجرا نیست. بنابراین برای پیاده سازی آن نیاز به استفاده از کلاس های خصوصی وجود دارد.

روش تدریس شخصی سازی شده در تمام سطوح درسی و مقاطع تحصیلی قابل استفاده است. این روش بیشتر برای دانش آموزانی مناسبی است که در روش های تدریس گروهی نمی توانند یادگیری قابل قبولی داشته باشند. البته بسیاری از شاگردان تیزهوش نیز برای قبولی در آزمون های خاص مانند نمونه دولتی، تیزهوشان، کنکور سراسری و غیره نیز از روش آموزش شخصی سازی شده استفاده می کنند.

## روش تدریس فعال

روش تدریس دانش آموز-محور است که در آن، مسئولیت یادگیری بر عهده خود دانش آموزان قرار داده می شود.

در روش تدریس فعال، معلم در نقش یک تسهیل گر و هدایت کننده ظاهر می شود که مسیر آموزش و یادگیری را برای دانش آموزان هموار می کند. در این حالت، به جای ارائه یک طرفه اطلاعات، از روش هایی استفاده می شود که دانش آموزان را به مشارکت و همکاری بیشتر در فرآیند یادگیری ترغیب می کند.

## مزایای روش تدریس فعال

استفاده از روش تدریس فعال مزایای بسیار زیادی دارد که ما به چند مورد از آنها اشاره می کنیم

\* روش تدریس فعال باعث افزایش انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان می‌شود و به یادگیری مؤثر، عمیق و ماندگار مطالب منجر می‌شود

\* روش تدریس فعال، دانش‌آموز همزمان با یادگیری مطالب درسی، روش‌های استدلال، مذاکره، بحث و گفتگو، متقاعد کردن، حل مسأله، همکاری و تعامل با دیگران را نیز می‌آموزد.

\* روش تدریس فعال باعث افزایش اعتماد به نفس و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان می‌شود.

\* روش تدریس فعال منجر به افزایش ارتباط و تعاملات دانش‌آموز با معلم و سایر همکلاسی‌ها خواهد شد. همین موضوع کلاس درس را به محیطی پویا و جذاب برای دانش‌آموزان تبدیل می‌کند.

\* از نظر دانش‌آموزان، معلمی که از شیوه‌های یادگیری فعال استفاده می‌کند، منصف‌تر از معلمی است که از این شیوه‌ها استفاده نمی‌کند. در نتیجه دانش‌آموزان، به این دسته از معلمان علاقه بیشتری دارند. همچنین به کارگیری روش‌های فعال تدریس، تمایل دانش‌آموزان را برای حضور در مدرسه افزایش می‌دهد.

### **تفاوت روش تدریس فعال با روش تدریس غیرفعال**

به برخی از تفاوت‌های روش تدریس فعال و تدریس غیر فعال عبارتند از:

۱. در روش تدریس فعال، دانش‌آموزان به طور مستقیم در فرآیند آموزش و یادگیری مشارکت دارند. اما در روش تدریس غیرفعال، اطلاعات به صورت یک طرفه از طریق معلم در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد.

روش تدریس غیر فعال، معلم-محور و روش تدریس فعال دانش‌آموز-محور است. ۲.

در روش تدریس فعال دانش‌آموزان اطلاعاتی را که آموخته‌اند، بهتر به خاطر می‌آورند. ۳.

۴. در روش تدریس فعال دانش آموزان مهارت‌هایی مانند تجزیه و تحلیل، ارزیابی، سخن گفتن، همکاری و مشارکت با سایر همکلاسی‌ها را یاد می‌گیرند. اما در روش تدریس غیر فعال مهارت‌هایی مانند تعریف کردن، توصیف کردن و نوشتن را می‌آموزند.

۵. در تدریس فعال، مسئولیت یادگیری بر عهده دانش‌آموز است اما در تدریس غیر فعال، معلم مسئول یادگیری دانش‌آموزان است. ۵

۶. در یادگیری فعال، معلم نقش هدایت‌گر و تسهیل‌کننده را بر عهده دارد، اما در یادگیری غیر فعال، معلم منبع اصلی دانش محسوب می‌شود.

۷. در یادگیری غیر فعال دانش‌آموزان تنها می‌توانند به یک سؤال مشخص پاسخ دهند اما یادگیری فعال منجر به تولید ایده‌های خلاقانه و افزایش توانایی تجزیه و تحلیل در شاگردان می‌شود.

۸. منابع اصلی دانش در روش تدریس فعال، مشاهده، کار عملی، آزمایش و غیره است. اما در روش تدریس غیر فعال، معلم، کتاب‌ها و منابع آنلاین، منبع دانش هستند.

یادگیری تنها با نشستن در کلاس، گوش دادن به معلم، حفظ کردن، انجام تکالیف از پیش تعیین شده و بیان حفظیات اتفاق نمی‌افتد. دانش‌آموزان باید بتوانند در مورد آنچه که آموخته‌اند صحبت کنند، بنویسند، آموخته‌های خود را به تجربیات گذشته مرتبط کرده و آن‌ها را در زندگی روزمره خود به کار بگیرند.

## انواع روش تدریس فعال

روش تدریس فعال انواع مختلفی دارد. ما در این قسمت به ۵ نمونه از روش‌های فعال تدریس اشاره کرده‌ایم..

## روش تدریس ایفای نقش

در این روش، یک یا چند دانش‌آموز بر اساس سناریویی که معلم از قبل آماده کرده است، نقش‌هایی را متناسب با علایق خود انتخاب می‌کنند. سپس با نظارت معلم و مشارکت سایر همکلاسی‌ها، موضوع مورد نظر را به صورت نمایش اجرا می‌کنند.

### مزایای روش تدریس ایفای نقش

یکی از مزایای روش تدریس ایفای نقش این است که دانش‌آموزان موضوعی را که آموخته‌اند بلافاصله در دنیای واقعی و در موقعیت‌های مختلف به کار می‌گیرند.

موقعیت‌هایی که دانش‌آموزان در آن قرار می‌گیرند، ممکن است ناآشنا، پیچیده، استرس‌زا یا بحث‌برانگیز باشند. همین موضوع باعث می‌شود که احساسات آن‌ها به طور کامل درگیر یادگیری شود. درگیر شدن احساسات منجر به عمیق‌تر و ماندگارتر شدن آموخته‌ها خواهد شد.

همچنین در این روش معلم می‌تواند به سرعت بازخوردهای لازم را در مورد آموخته‌ها یا بدفهمی‌های دانش‌آموزان به دست آورد

روش تدریس ایفای نقش برای اهداف پیچیده آموزشی مناسب نیست، ضمن این که به دلیل جنبه نمایشی و هنری آن، به عنوان یک روش آموزش جدی تلقی نمی‌شود. همچنین روش ایفای نقش به اجرای درست، صرف وقت کافی و تهیه و تدارکات نیاز داشته و انجام آن وقت‌گیر است.

### مراحل اجرای روش تدریس ایفای نقش

۱. ابتدا باید موضوع نمایش را مشخص کنید و سناریویی را برای آن در نظر بگیرید.
۲. سپس دانش‌آموزانی که قصد شرکت در نمایش را دارند مشخص کرده و برای هر یک و یا توجه به علایق خودشان، نقشی را در نظر بگیرید.
۳. در مرحله بعد، امکانات و وسایل مورد نیاز برای اجرای نمایش را فراهم کنید و از دانش‌آموزان بخواهید با استفاده از این امکانات، صحنه نمایش را طراحی کنند.
۴. پس از طراحی صحنه نمایش، نوبت به اجرای نمایش می‌رسد.
۵. با اتمام نمایش، معلم و سایر دانش‌آموزان نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را مطرح می‌کنند.

۶. بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده در مرحله قبل، دانش‌آموزان مجدداً نمایش را اجرا می‌کنند.

۷. در پایان، بحث و ارزشیابی مجدد در رابطه با نمایش دوم صورت می‌گیرد.

۸. در آخرین مرحله از روش تدریس ایفای نقش، معلم باید دانش‌آموزان را به شکلی هدایت کند که بتوانند تجربیات کسب شده را به موقعیت‌های مختلف در زندگی واقعی تعمیم دهند.

بسیاری از دانش‌آموزان حتی تا سال‌ها بعد، نقشی را که در یک نمایش کلاسی به عهده گرفته‌اند به خاطر می‌آورند. این موضوع نشان‌دهنده تأثیر و اهمیت روش تدریس ایفای نقش به خصوص در دوره ابتدایی است.

### روش تدریس بحث گروهی

یکی دیگر از انواع روش تدریس فعال که بسیار مشابه با روش تدریس پرسش و پاسخ است، روش بحث گروهی است. در این روش دانش‌آموزان در مورد موضوع درس، به بحث و گفتگو و تبادل نظر می‌پردازند و عقاید و تجربیات خود را با یکدیگر در میان می‌گذارند.

همان طور که گفتیم، در این روش نیز همانند سایر روش‌های تدریس فعال، معلم نقش هدایت کننده را دارد. بنابراین باید بحث را به گونه‌ای مدیریت کند که به بیراهه کشیده نشود و دانش‌آموزان به اهداف یادگیری مورد نظر دست پیدا کنند

روش تدریس بحث گروهی در مورد درس‌هایی مانند مطالعات اجتماعی، تاریخ، جغرافیا، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، فلسفه، اقتصاد و غیره کاملاً مناسب و کاربردی است. همچنین پیشنهاد می‌کنیم از این روش در دوره‌های متوسطه اول و دوم بیشتر استفاده کنید

### مزایای روش بحث گروهی

سهیم شدن دانش‌آموزان در تجربیات یکدیگر

تقویت حس همکاری، اعتماد به نفس و روحیه نقدپذیری

تقویت قدرت مدیریت، رهبری و استدلال

ایجاد فرصت ارزیابی افراد از خود

### مراحل اجرای روش بحث گروهی

۱. برای اجرای روش تدریس بحث گروهی در کلاس، ابتدا باید موضوع مورد نظر را انتخاب کنید. سپس انگیزه‌های لازم برای شرکت در بحث را در دانش‌آموزان ایجاد کنید.

۲. پیشنهاد می‌کنیم از جلسات قبل، موضوع بحث را مشخص کنید تا دانش‌آموزان فرصت کافی برای مطالعه در رابطه با آن موضوع را داشته باشند. در مرحله بعد نوبت به تعیین اعضای هر گروه، سرگروه و تعیین قوانین بحث گروهی می‌رسد.

۳. از دانش‌آموزان بخواهید در حین بحث و گفتگو در کلاس خونسردی خود را حفظ کنند، به حقوق گروه‌های دیگر احترام بگذارند. اما این انتظار را نداشته باشند که همکلاسی‌های‌شان تمامی حرف‌ها و استدلال‌های آن‌ها را در طول بحث بپذیرند.

در پایان نیز لازم است یک ارزیابی از صحبت‌های ارائه شده انجام شود و نکات ضروری را به دانش‌آموزان منتقل کنید. ۴.

### روش تدریس حل مسئله؛

در روش تدریس حل مسئله که یکی از انواع روش‌های فعال تدریس است، یادگیری در دانش‌آموز با کار کردن روی مسائل اتفاق می‌افتد. این روش به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا دانش جدید را از طریق مسائلی که لازم به حل بوده، بیاموزد.

در روش تدریس حل مسئله از دانش‌آموزان انتظار می‌رود مشاهده، درک و تحلیل کرده، راه‌حل‌های مختلف را بررسی و در نهایت بهترین راه حل ممکن را برای حل مسئله انتخاب کنند.

## مراحل اجرای روش تدریس حل مسأله

یک مسأله را طرح کنید.

از دانش‌آموزان بخواهید اطلاعات را از منابع مختلف و معتبر جمع‌آوری کنند.

فرضیه‌سازی کنند و برای حل مسئله چندین راه را در نظر بگیرند.

فرضیه خود را بر اساس اطلاعات پیشین و شواهد موجود آزمایش کنند.

با توجه به اطلاعات به دست آمده، نتیجه‌گیری نمایند.

معلم در این روش تدریس حل مسئله، نقش راهنما را در فرآیند تدریس دارد. اما شاگردان

در این روش برای راهنمایی بیشتر، دائماً با معلم در تماس هستند. معلم، کتاب درسی،

کتابخانه، فیلم، موزه و غیره می‌تواند منبع اطلاعاتی دانش‌آموزان باشند.

روش تدریس حل مسئله، بیشتر مناسب دانش‌آموزان دوره متوسطه اول و دوم است که

ذهن فعالی دارند و به تنهایی می‌توانند مسائل درسی‌شان را تا حدودی تجزیه و تحلیل

کنند.

اما برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی، آموزش باید از روش تدریس معلم محور با چاشنی

پرسش و پاسخ، آزمایش و بازی استفاده کرد.

## آموزش به همکلاسی‌ها

بر اساس شواهد فراوان، آموزش به همکلاسی‌ها در یادگیری بسیاری از درس‌ها و برای

دانش‌آموزان با سطوح و شخصیت‌های مختلف بسیار اثربخش است

وقتی آن چه را که فرا گرفته‌اید، برای فرد دیگری توضیح می‌دهید، یادگیری شما بسیار

عمیق‌تر از زمانی است که مطالب را تنها از طریق گوش دادن یا خواندن آموخته‌اید. به

همین دلیل، آموزش به همکلاسی‌ها را می‌توان یکی از بهترین روش‌ها برای تسلط

دانش‌آموزان روی موضوعات درسی دانست.

در روش آموزش به همکلاسی‌ها، یک یا چند دانش‌آموز، موضوع درس را به سایر همکلاسی‌ها آموزش می‌دهند. مبنای روش تدریس آموزش به همکلاسی‌ها این است زمانی که شما مطلبی را آموزش می‌دهید در واقع برای بار دوم در حال یادگیری آن مطلب هستید

### مزایای روش تدریس به همکلاسی

\*دانش‌آموزانی که نقش معلم را ایفا می‌کنند، در هنگام آموزش و ارائه مطالب، متوجه نقاط ضعف خود شده و این فرصت را پیدا می‌کنند تا این ضعف‌ها را برطرف کرده و عمق دانش خود را افزایش دهند..

\*این روش باعث افزایش مهارت‌های بین فردی دانش‌آموزان مانند سخن گفتن، متقاعد کردن، استدلال و تفکر انتقادی می‌شود.

بار مسئولیت معلم را کاهش می‌دهد. زیرا بخشی از وظایف آموزشی معلم به دانش‌آموزان سپرده شده و معلم در حین اجرای این روش، تنها نقش ناظر و هدایت‌گر را در کلاس درس ایفا می‌کند.

### روش تدریس پروژه

روش تدریس پروژه یک روش تدریس فعال آموزشی است که به دانش‌آموزان این فرصت را می‌دهد تا دانش و مهارت‌های خود را از طریق انجام پروژه‌هایی در دنیای واقعی، گسترش دهند..

پروژه‌هایی که برای دانش‌آموزان در نظر می‌گیرید، انواع مختلفی دارند. برای مثال می‌توانید از دانش‌آموزان تان بخواهید که در رابطه با یک موضوع درسی، روزنامه دیواری، ماکت یا یک ابزار خاص را تهیه کنند. در این روش، می‌توان انواع پروژه‌های تولیدی، خدماتی یا پژوهشی را برای شاگردان خود تعریف کنید.

در تمامی دروس، به خصوص درس‌هایی مانند ریاضی، علوم، ادبیات و مطالعات اجتماعی می‌توان از روش تدریس پروژه به عنوان یک روش تدریس فعال استفاده کرد. برای مثال

در درس ریاضی، می‌توانید از دانش‌آموزان تان بخواهید یک پروژه پژوهشی در رابطه با کاربرد ریاضیات در زندگی روزمره انجام دهند.

### مراحل اجرای روش تدریس پروژه

۱. برای انجام روش تدریس پروژه، در وهله اول معلم باید بتواند با طرح سؤالاتی ذهن دانش‌آموزان را درگیر و آن‌ها را به موضوع مورد نظر علاقمند کند.
۲. پس از طرح سؤال و تعیین پروژه‌ها از سوی معلم، دانش‌آموزان در اولین قدم باید به تفکر و جمع‌آوری اطلاعات در مورد موضوع پروژه بپردازند.
۳. در مرحله بعد، دانش‌آموزان هر گروه باید برنامه و زمانبندی مورد نظر خود را برای انجام پروژه، به اطلاع معلم برسانند و اجرای پروژه را آغاز کنند.
۴. در طی مدت زمانی که دانش‌آموزان مشغول کار روی پروژه هستند، معلم باید به طور مرتب از آن‌ها گزارش دریافت کرده و اشتباهات مربوط به اجرای هر پروژه را تصحیح کند.
۵. پس از اتمام پروژه نوبت به ارزشیابی می‌رسد. پیشنهاد می‌کنیم قبل از شروع پروژه، معیارهای ارزشیابی را به اطلاع دانش‌آموزان برسانید تا با چشم باز در این مسیر حرکت کنند. بهترین حالت این است که تمامی مراحل انجام پروژه، در ارزشیابی دخیل باشد و تنها به نتیجه نهایی اکتفا نکنید.

### روش مساله محور

یکی از رویکردهای نوین در بحث آموزش، یادگیری مسئله محورا است. این رویکرد با دو هدف جایگزین کردن یادگیری فعال به جای یادگیری منفعلانه و افزایش مشارکت و تعامل فراگیران ایجاد شد.

مربیان آموزشی برای اثربخشی نظام آموزش به دنبال روش‌هایی برای افزایش مشارکت فراگیران بودند. چراکه با افزایش سطح مشارکت فراگیر، یادگیری نیز افزایش پیدا می‌کند. بنابراین در چندین دهه گذشته محققان و مربیان به دنبال تجدیدنظر در رویکرد آموزش سنتی و ایجاد راه‌حل‌های جدید برای آموزش بوده‌اند.